

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga noanaviy usullar asosida ta'lim berishning qulayliklari va ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni

To'rayeva Fazilat Ikrom qizi

Otayeva Linura Dilshodovna

UrDU Pedagogika fakulteti BT yo'nalishi talabalari

Annotatsiya: So'nggi yillarda o'qituvchilar boshlang'ich sinf o'quvchilarini jalb qilish muammosi bilan kurashmoqda ularning darslarida. Ko'pgina an'anaviy o'qitish usullari diqqatni jalb qilishda samarasizligini isbotladi va bu yosh o'quvchilarning qiziqishi, natijada aloqani yo'qotish va motivatsiyaning etishmasligi hamda boshqalar. Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'quvchilariga noanaviy usullar asosida ta'lim berishning qulayliklari va ta'lim sifatining oshirishdagi o'rni hamda ahamiyati haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, tarbiya, metod, innovatsiya, noanaviy soha, xorij tajribasi, ta'lim sifatini oshirish

Аннотация: В последние годы учителя бьются над проблемой вовлечения учащихся начальных классов в свои занятия. Многие традиционные методы обучения оказались неэффективными в привлечении внимания и интереса к учащимся, что, среди прочего, приводит к отчуждению и отсутствию мотивации. В данной статье представлена информация об удобстве обучения учащихся начальных классов на основе нетрадиционных методов, а также о роли и значении повышения качества образования.

Ключевые слова: образование, воспитание, метод, инновация, нетрадиционная сфера, зарубежный опыт, повышение качества образования.

Abstract: In recent years, teachers have been struggling with the problem of engaging elementary school students in their classes. Many traditional teaching methods have proven ineffective in capturing attention and interest in young learners, resulting in disengagement and lack of motivation, among others. This article provides information about the convenience of teaching elementary school students based on non-traditional methods and the role and importance of improving the quality of education.

Key words: education, upbringing, method, innovation, non-traditional field, foreign experience, improving the quality of education

Kirish: Noan'anaviy usullar boshlang'ich sinf o'quvchilarini jalb qilishning samarali yechimi sifatida tan olingan. Amalga oshirish innovatsion yondashuvlar shunday kabi o'yinlashtirish va loyihaga asoslangan o'rganish mumkin. Boshlang'ich sinflarda noan'anaviy usullar o'quvchilarni darslarga jalb qilishning samarali usuli sifatida paydo bo'ldi. darslar. Misol uchun, o'z ichiga oladi texnologiyalar interaktiv doskalar va tarbiyaviy ilovalar mumkin bolalarning e'tiborini jalb qilish va o'rganish tajribasini yanada qiziqarli qilish. Bundan tashqari, tanishtirish amaliy mashg'ulotlar va tajribalar o'quvchilarda izlanish va qiziqish tuyg'usini uyg'otishi mumkin. O'quvchilar tomonidan faol ishtirok etish va manipulyatsiya qilish ob'ektlar, bolalarni rivojlantirish va chuqurroq tushuntirish mumkin bo'ladi. Ushbu maqolaning maqsadi noan'anaviy ta'limni amalga oshirishning mumkin bo'lgan afzalliklarini ta'kidlashdir boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning darsga qiziqishini oshirish usullari. An'anaviy bo'lmaganlarni kiritish orqali o'yinlar, amaliy mashg'ulotlar va texnologiya integratsiyasi kabi yondashuvlar o'qituvchilarni yoqishi mumkin. yosh o'quvchilarda qiziqish va qiziqish hissi. Ushbu maqola qanday qilib noan'anaviy ekanligini muhokama qiladi o'qitish usullari o'quvchilarning motivatsiyasini, tushunishini va umumiy ta'lim tajribasini oshirishi mumkin. Bundan tashqari, u dinamik va interaktiv o'quv muhitini yaratish orqali, bolalar rivojlantirish mumkin.

Asosiy qism: Oxirgi yillarda ta'lim - tarbiya sohasida juda ko'p ishlar amalga oshirildi. Dunyo miqyosida hech kimdan kam bo'lmaydigan hayot barpo etish. Yoshlarimiz butun xalqimizning ma'naviy yuksalishi yo'lida mustahkam zamin yaratdi desak xato bo'lmaydi. Shunday ekan o'quvchilarga sifatli ta'lim berishda an'anaviy darslarda qotib qolmay, noan'anaviy darslar o'tish, ko'proq sifat samaradorligini oshirishda qo'l kelmoqda.

Quyida noanaviy darslar o'tishda foydalanish uchun bir nechta didaktik o'yinlarni tavsiya etiladi. Boshlang'ich sinflarda grammatik mavzu va o'quv faoliyati bilan bog'liq ta'limiy o'yinlar o'quvchilarni bilish faoliyatini oshiradi. Aqliy charchoqlikni oldini oladi. Shuningdek olingan bilimlarni mustahkamlash va nazorat qilishda samarali vosita hisoblanadi, Ayniqsa ona tili darslarida olib boriladigan ta'limi o'yinlarining ahamiyati nihoyatda katta bo'lib, ular mazmuniga ko'ra bir necha turga bo'linadi. Grammatik topshiriqlar o'quvchilarning darsda faolligini oshirish bilan birga, bilimlarni o'zlashtirish jarayonini yengillshtirish va mustahkamlash nutq o'stirishga yo'naltirilgan har bir mashg'ulotni qiziqarli tashkil etishga xizmat qiladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini darsga jalb qilishning yana bir noan'anaviy usuli - bu virtual sayohatlarni amalga oshirish. Virtual sayohatlar talabalarga turli joylarni va jismoniy sayohatga muhtoj bo'lmagan muhitlar. Bu usul darslarni yanada qiziqarli va qiziqarli qilishi mumkin interaktiv, chunki talabalar virtual haqiqat texnologiyasi orqali narsalarni ko'rishlari va boshdan kechirishlari mumkin. Uchun Masalan, turli ekotizimlarni o'rganayotgan talabalar tropik o'rmon, cho'l yoki marjonga deyarli tashrif buyurishlari mumkin rif, ta'minlash ular bilan a yaxshiroq tushunish ning the mavzu. Virtual maydon sayohatlar shuningdek taklif imkoniyatlar uchun talabalar uchun so'rang savollar, ishtirok etish ichida tadbirlar, va o'zaro ta'sir qilish bilan virtual eksponatlar, oshirish ularningo'rganish tajribasi. Umuman olganda, virtual sayohatlarni amalga oshirish birlamchi qilishda qimmatli vosita bo'lishi mumkin sinflar talabalar uchun qiziqarli va qiziqarli.

Didaktik o'yinlar bolalar aqliy faoliyatini rivojlantiribgina qolmay ,ularning fikrlarini bir joyga to'plab,tez va aniq bayon etishga mashg'ulotlarda o'zaro hamjihatlikdafaol harakat qilishga undaydi.O'quvchilarda bilim olishda tengqurlaridan ortda qolmaslik hissi kuchayadi. Dars jarayonida jo'shqin vaziyat yuzaga keladi.Eng muhimi bolalardagi iqtidor, salohiyat maqsadga intiluvchanlik yuzaga chiqadi va mukammallashib boradi.Yosh avlodga ta'lim tarbiya berish asoslarini puxta o'rganish ular keng dunyoqarash tafakkur ko'lamini kengaytirish ma'naviy axloqiy sifatlarini shakllantirish borasidagi ta'limiy. tarbiyaviy ishlarni samarali tashkil etishga bog'liqdir. .Boshlang'ich ta'lim darslarini mavzu harakteriga qarab xilma-xil qiziqarli fikr yuritishga da'vat etiladi.O'quvchilardan mustaqil ijodiy mushohada yuritish o'z fikrini aniq, ravon, ixcham holda o'zgalarga yetkaza bilish ko'nikma malakalarini shakllantirishda yordam beradi.Q uyida 4-sinflarda mavzularni o'rganishga doir bir nechta ta'limiy o'yinlarni e'tiboringizga havola qilamiz "O'z vazifasida qolsin o'yini "O'qituvchi xattaxtada guruhlar uchun bosh va ikkinchi darajali bo'laklarga oid so'zlarni yozadi. Masalan paxta ega vazifasida ko'paysin kesim vazifasida Ra'noga (ikkinchi darajali bo'lak vazifasida) bolaginam (undalma vazifasida) O'quvchilar shu so'zlar ishtirokida gaplar tuzadilar O'yin orqali gaplarni tuzish ,bo'laklarni o'z o'rnida qo'llay olish,mustaqil fikrlash qobiliyati shakllanadi."Topingchi" o'yini;O'qituvchi bir necha gap yozilgan tarqatma materiallarni guruhlariga beradi,O'quvchilar urlarini aniqlash va gap oxiriga tinish belgilarini qo'yish kerak bo'ladi.O'yin orqali ular gaplarning mazmuniga ko'ra turlarini bir –biridan farqlay turib ,olgan nazariy bilimlarini ham

mustahkamlaydilar. Masalan; -Osmonni qora bulut qopladi(,) Sovuq yaxshimi issiqmi (?) Eh, muzdek suvda cho‘milish qanday rohat(!).” Sen hammasini eslab qol “o‘yini; Rasm asosida matn tuzing va sarlavha qo‘ying deb o‘qituvchi o‘yin shartini e‘lon qiladi. Guruhlarga rasmi kartochkalar tarqatiladi va ma‘lum bir muddatdan keyin yig‘ib olinadi. O‘quvchilar matn tuzayotganda grammatik xatolarsiz gapning tuzilishi va joylashish o‘rnini hisobga olish kerak bo‘ladi. O‘yin orqali ularning xotirasi, ijodkorligi, mustaqil fikrlash qobiliyati rivojlanadi. Bayon, insho mustaqil yozma ish yozish ko‘nikmasi hosil bo‘ladi. Hamda so‘z boyligi ortadi.” Sirli sharlar yoki aralash so‘zlar asosida gap tuzish o‘yin. Bunda o‘quvchilar sirli sharlar ichidagi so‘zlar orqali gaplar tuzadilar. ”Pinbod” usuli bu usulning mohiyati shundan iboratki, unda munozara yoki suhbat amaliy usul bilan bog‘lanib ketadi. Uning afzalliklari tomonlari rivojlantiruvchi va tarbiyalovchi vazifasini bajaradi. O‘quvchilarda muomulaga kirishish, muomula madaniyati shakllanadi, o‘z fikrlarini faqat og‘zaki emas balki yozma ravishda bayon etish mahorati, mantiqiy va tizimli fikr yuritish ko‘nikmasi rivojlanishi. Geografik termin va tushunchalar geografik ob`ektlarning to‘g‘ri yozilishi, talaffuz qilinishi ba yozilishida bu usul juda qo‘l keladi. Ta’limning interfaol usullari quyidagi turlarga bo‘linadi; ”Kichik guruhlarda ishlash ”To‘g‘ri top” Uchinchi ortiqcha ”Pochta” va shu kabilar. ”Klaster” usuli. Bu usul o‘quvchiga berilgan mavzu bo‘yicha erkin fikr yuritish imkonini yaratadi. Bu usulda o‘quvchi nimani o‘ylagan bo‘lsa, belgilangan vaqt tugagunga qadar shuni aytadi va yozadi. Bu sinfning har bir o‘quvchisi tomonidan ilgari surilayotgan g‘oyalarni uyg‘unlashtirib, ular o‘rtasidagi aloqalarni yanada mustahkamlash imkonini yaratadi. ”Klaster” usuli yangi mavzuni boshlashdan avval o‘quvchini darsga qiziqtirib, shu mavzu bo‘yicha oldin egallagan bilimlarni aniqlash maqsadida hamda o‘tilgan mavzuni mustahkamlash uchun o‘tkaziladi. Masalan; geometrik figuralar o‘rta markazga yozib qo‘yib, o‘quvchilar atrofiga bilgan figuralarini yozib chiqadilar. Shunda o‘quvchilar o‘zlari bilgan shakllar geometrik figura deb atalishini bilib oladilar. Va o‘zlari bilgan figuralarni o‘rtoqlariga tanishtiradilar. Sinfda hamjihatlik, ahillik samiyiy do‘stlik sifatleri, bitta guruh bo‘lib muammoni hal etish sifatleri shakllanib boradi. ”Mozaika” usuli. Mozaika ya’ni mayda bo‘laklardan yaxlit ko‘rinishni hosil qilish O‘yinni o‘tkazish tartibi; O‘quvchilarni gurhlarga ajratiladi.

O‘qituvchi o‘yin tartibini tushuntiradi. Har bir guruhga qushlar, hayvonlar, daraxtlar, mevalarning rasmlari bo‘laklarga bo‘linib, alohida tarqatiladi, Vaqt belgilanadi. Belgilangan vaqtda bajarilgan ishlarning taqdimoti o‘tkaziladi. Guruh

sardorlari yaxlit holga kelgan meva yoki daraxt yoki hayvon to'g'risida ma'lumot beradilar. "To'xtab o'qish" usuli. O'qituvchi matni tanishtirish jarayonida bir necha marta to'xtab ,o'quvchilarga savollar bilan murojaat qiladi. Savollar aynan matnga tegishli bo'lishi zarur. Yoki o'quvchi matni o'qish jarayonida to'xtatilib, nima xaqda o'qiganligi so'raladi, Bu usul orqali o'quvchining diqqati jamlanadi. mustaqil fikrlash ko'nikmalari shakllanadi. "Bilimdon" Usuli. (Bilaman,bilishni hohlayman,bilib oldim usuli)Ushbu texnologiya yangi mavzuni jamoa bo'lib fikrlab o'zlashtirish,yechimini topish,kerakli ma'lumotlarni tanlash, fikrlash ,guruhlariga ajratish,yangi o'zlashtirilgan mavzuni umulashtirishga o'rgatadi.O'quvchilar guruhlariga ajratiladilar.O'qituvchi doskaga uch qatordan iborat jadval chizadi.O'qituvchi jadvalning har bir ustuniga "bilaman","bilishni hohlayman","bilib oldim" kabi so'zlarni yozib chiqadi va shu so'zlar tagiga mos ma'lumotlarni fikrlab ,tanlab yozishni tushuntiradi.O'qituvchi mavzuni e'lon qilib,o'quvchilardan mavzu bo'yicha qanday ma'lumotga ega ekanliklarini so'raydi. O'quvchilar tomonidan bildirilgan fikrlar" Bilaman " nomli qatorga yoziladi. O'qituvchi o'quvchilardan yangi mavzu yuzasidan qanday ma'lumotlarni bilishni hohlashlarini so'raydi. O'quvchilar tomonidan aytilgan fikr "Bilishni hohlayman" nomli qatorga yoziladi. Har ikki qator bo'yicha faoliyat yakunlangach o'qituvchi yangi mavzu bo'yicha ma'lumotlar yozilgan matnlarni tarqatadi yoki mavzuni tushuntiradi. Matn bilan tanishgach,o'qituvchi o'quvchilardan nimalarni bilib olganliklarini so'raydi.Yig'ilgan ma'lumotlar "Bilib oldim"nomli qatorga yoziladi. Ushbu tavsiyani aynan shu tarzda bo'lmasa ham, mavzuga va yoshga qarab islatish mumkin.Eng muhimi o'quvchi mavzuni oson va tez o'zlashtirib olishi, eski an'anaviy dars berish usulidan noan'anaviy usul samaraliroq ekanini tushunib yetmog'imiz lozim. Bundan tashqari, boshlang'ich sinflarda o'quv dasturlari va o'yinlardan foydalanish o'quvchilarni sezilarli darajada yaxshilaydi darsga faollik va qiziqish. Ta'limga oid ilovalar va o'yinlar talabalarga qiziqarli va qiziqarli narsalarni taqdim etadi.

Ma'lumki, boshlang'ich sinf o'quvchilariga ta'lim-tarbiya berishdagi muhim vazifalarning asosiy qismi o'qish darslarida amalga oshiriladi. O'qish va nutq o'stirish darslari jarayonida dasturda belgilangan mavzular asosida o'quvchilarga muayyan bilim beriladi. O'qish ko'nikmalarini takomillashtira boorish bilan bir qatorda o'quvchilarni ma'naviy barkamol inson ruhida tarbiyalash vazifasi ham diqqat markazida bo'ladi. Boshlang'ich ta'limda o'qish va nutq o'stirish darslari jarayonida dasturining maqsad va vazifalariga ko'ra o'qish darslari orqali

o‘quvchilar to‘g‘ri, ongli, ravon, tez va ifodali o‘qishga o‘rgatiladi. Bolalar bu jarayonda kitob bilan ishlash ko‘nikmasiga ega bo‘lib boradilar va ularda kitobga muhabbat tuyg‘usi uyg‘otiladi. Mazkur jarayonning sifatli va samarali amalga oshirilishi bevosita o‘qish darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish o‘quv innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishga bog‘liqdir.

Xulosa. Xulosa qilib shuni aytish mumkinki kelajagimiz egalarni bo‘lgan yosh avlodni ilm bilan tarbiyalab mana shunday vazifalarni amalga oshirishda yangi interfaol va noan‘anaviy pedagogik texnologiyalar juda qo‘l kelishini tadqiqotchilar tomonidan turli ta‘lim muassasalarida o‘tkazilayotgan ko‘pgina pedagogik tajribalarning natijalari tasdiqlanmoqda. Shunnig uchun ham ta‘lim muassasida faoliyat yuritayotgan o‘qituvchilar dars jarayonlarida noan‘anaviy usullarni o‘z o‘rnida qo‘llashni bilishlari juda muhim hisoblanadi. Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarini qiziqtirishda noan‘anaviy usullar yuqori samaradorlikni isbotladi va ularning darsga qiziqishini oshirish. Amaliy faoliyatni, interfaol texnologiyani o‘z ichiga olgan holda, va hayotiy misollar, o‘qituvchilar yosh o‘quvchilarning qiziqishi va tasavvuriga kirishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyev nutqi.
2. R.A.Mavlonova, N.H.Rahmonqulova va boshqalar. Umumiy pedagogika – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2018. 190-bet
3. R.A.Mavlonova, N.A.Rahmonqulova va boshqalar. Umumiy pedagogika – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti, 2018. 460-461-betlar
4. Pedagogik axborotnoma Chinoz 2009 yil
5. Saidaxmedov N” Yangi pedagogik texnologiyalar”2003 yil
6. Boshlangich ta‘lim 2008 yil